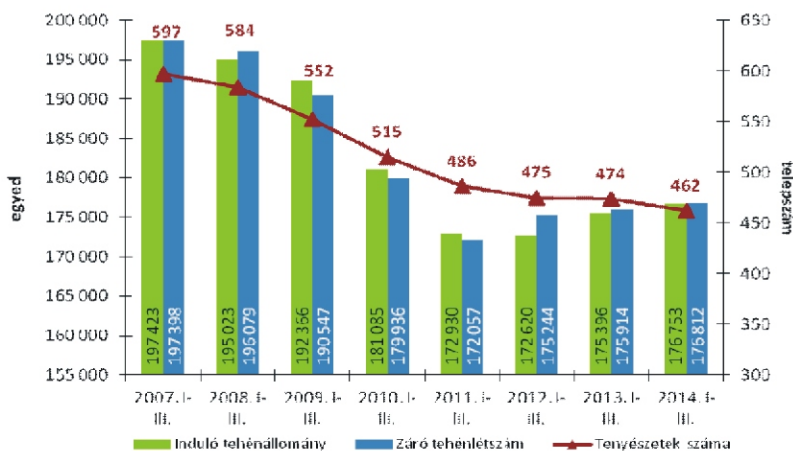
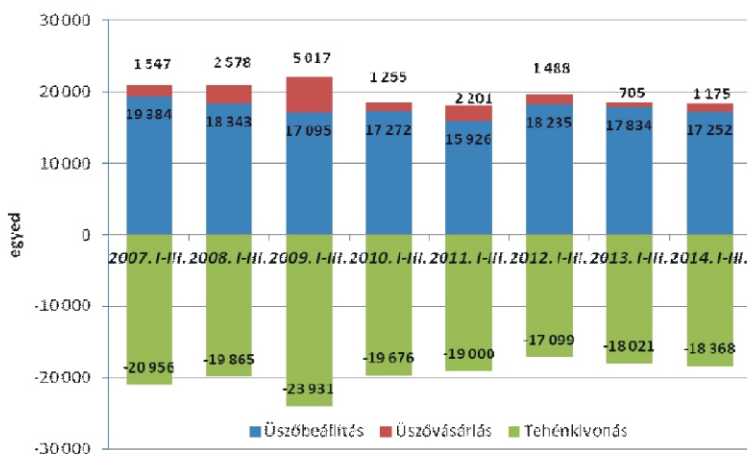

VIII. A TEJÁGAZAT ÖKONÓMIÁJA

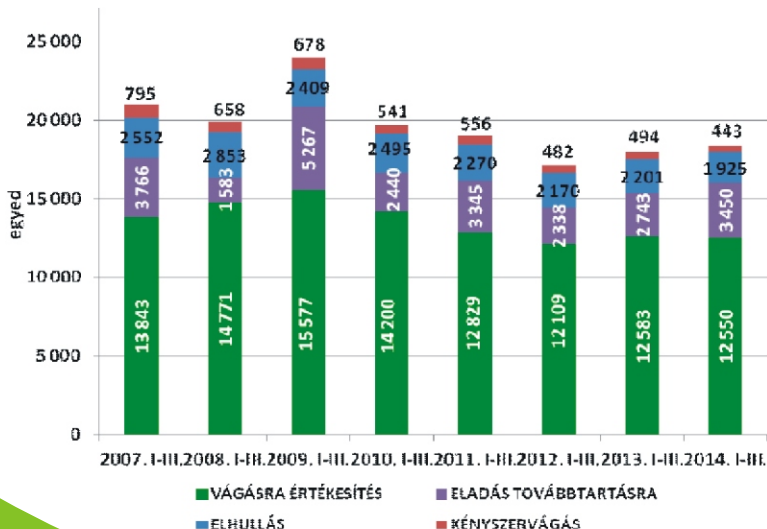
1. ábra: Az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma, induló és záró tehénlétszáma (db, 2007-2014., I-III. hó)

2. ábra: Az üszőbevétel és tehénkivonás alakulása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014., I-III. hó)

3. ábra: A tehénkivonás megoszlása az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014. I-III. hó)

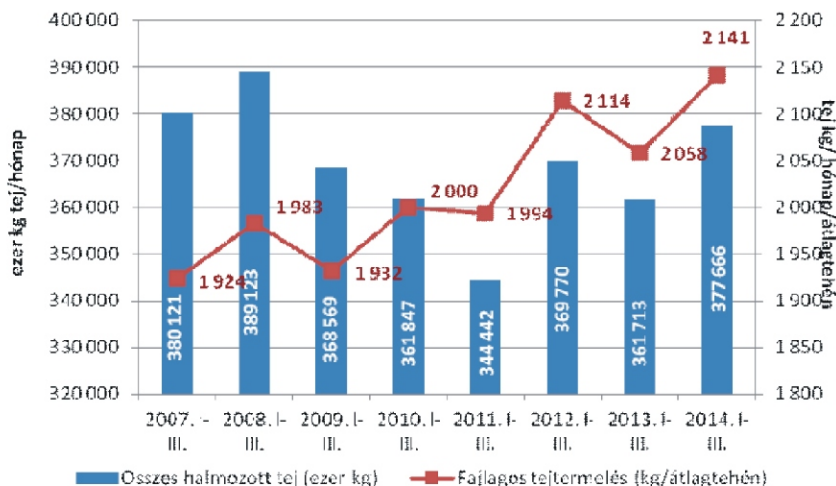

Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek száma 12-vel (-2,5%) 462-re csökkent az elmúlt év azonos időszakához képest, ugyanakkor az év eleji nyitó tehénlétszámhoz képest a március végi záró tehénlétszám gyakorlatilag változatlan maradt (+59), 2014. március végén pedig a tavaly márciusihoz képest közel 900-zal több tehenet tartottak a termelésellenőrzött állományokban. Februárhoz képest az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetek száma 1-gyel lett kevesebb, míg az elmúlt 8 év alatt számuk 22,6%-kal csökkent (-135). 2007 márciusa óta a záró tehénlétszám ennél kisebb mértékben, 20.586 egyeddel (-10%) csökkent, így a telepenkénti átlagos tehénlétszám 331-ről 383-ra nőtt.

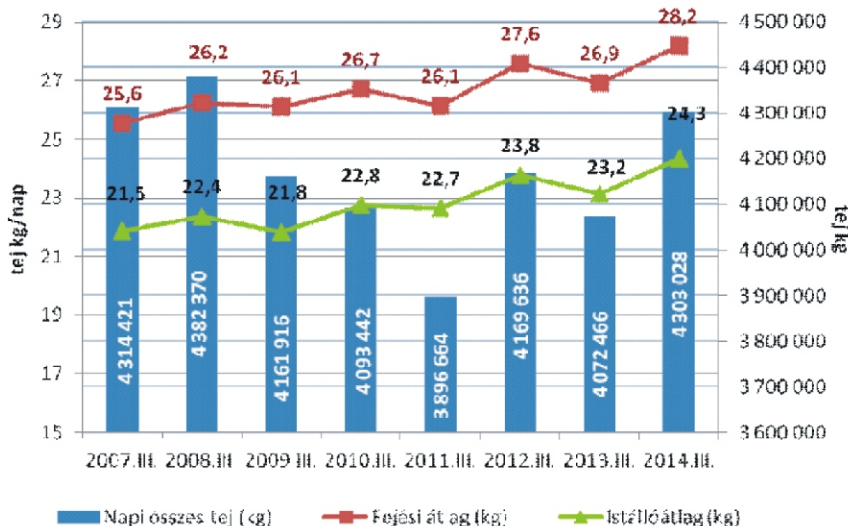
Az „A” típusú ellenőrzésben résztvevő tenyészetek januári 1-jei induló tehénlétszáma 2013-ról 2014-re kismértékben (+1.357 tehen; +0,8%) nőtt, ugyanakkor 2014 első három hónapjában a tehenek száma gyakorlatilag nem változott (+59 egyed; +0%). Ennek elsődleges oka, hogy a kivont tehenek száma némiképpen, mintegy 1,9%-kal emelkedett (+347 tehen) az előző év azonos időszakához képest, míg az üszőbeállítások száma közepes mértékben csökkent (-582 egyed; -3,3%). Ezeket a negatív folyamatokat viszont ellensúlyozni tudta, hogy az üszővásárlások száma (+470 egyed) jelentősen emelkedett (+66,7%) a tavalyi év azonos időszakában megfigyelthez képest, bár akkor az üszővásárlások száma az átlagosnál alacsonyabb volt (összesen 705 egyed), és még most sem érte el az azt megelőző évek szintjét. Összességében elmondható, hogy az idei évben az első két hónap negatív tendenciája után - ami elsősorban a nagyobb arányú tehénkivonásnak volt köszönhető - a tehénállomány stabilizálódása figyelhető meg, ami az év hátralevő részére nézve biztató jelnek tekinthető.

Az állományváltozási adatokon belül, a tehénkivonás megoszlását tekintve elmondható, hogy a vizsgált 8 éves periódus teljes időtartama alatt az év első három hónapjában az állományból kivont tehenek többségét vágásra értékesítették (65-74%-át), a selejtezett tehenek száma az idei periódusban meghaladta a 12,5 ezret, ami az összes tehénkivonás 68,3%-ának felelt meg. Az összes tehénkivonás 2,4%-áért a kényszervágás, 10,5%-áért pedig az elhullás volt felelős, amelyek a legalacsonyabb részarányok a megelőző 7 év azonos időszakához képest, míg az átlagosnál továbbra is magasabb arányban (19%-ban, 3.450 egyed), továbbtartásra értékesítették az állatokat. A tehénkiadás megoszlása hasonló volt az előző év azonos időszakához, annyi különbséggel, hogy a kivont tehenekből többet értékesítettek továbbtartásra és kevesebbet vágásra, de a továbbtartásra történő értékesítés üteme azonban márciusban drasztikusan megtört. A 2014. január 1-jei induló tehénlétszámhoz viszonyítva március végéig a tehenek 10,4%-át vonták ki a termelésből, 7,4%-ukat selejteztek és 1,1%-uk elhullott.

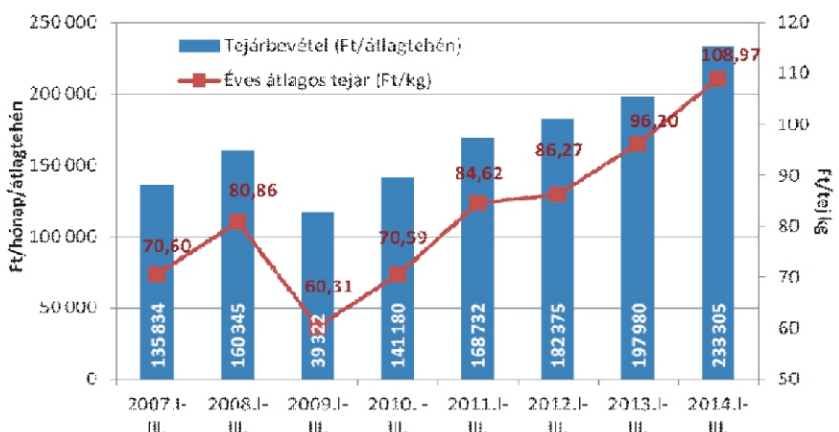
4. ábra: Összes halmozott és fajlagos tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (db, 2007-2014. I-III. hó)

5. ábra: Fejési és istállóátlag, valamint a napi összes tejtermelés az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2014., I-III. hó)

6. ábra: Tejárbevétel és az éves átlagos tejár az „A” módszerrel ellenőrzött tenyészetekben (2007-2014. I-III. hó)

Az „A” típusú ellenőrzésben részt vevő tehenek számának csökkenése csak 2011-ig volt egyértelműen nyomon követhető az összes halmozott január-márciusi tejtermelésben, azóta ismét növekedésnek indult. Ennek az az oka, hogy az elmúlt 8 év alatt a kalkulált átlagtehenenkénti fajlagos tejtermelés az év első három hónapjában 217 kg-mal (+11,3%) 2.141 kg-ra nőtt, ezen belül az elmúlt egy év alatt kiemelkedő mértékben, +83 kg-mal (+4%) emelkedett. A fajlagos tehenenkénti tejtermelés még sohasem volt ilyen magas, még az eddig rekordévnek számító, 2012. évi termelést is felülmúlja. A gyakorlatilag stagnáló állatlétszám és a növekvő fajlagos tejtermelés eredője a bővülő összes halmozott tejtermelés, ami nagyobb, mint az elmúlt 5 évben bármikor, de a 2007-2008. évi szintet még mindig nem éri el.

A nagyobb összes halmozott tejtermelés természetesen megmutatkozik a magasabb napi összes tejben is. 2014 márciusában ez a mutató jóval magasabb volt az előző év februári adatához képest (+230.562; +5,7%), gyakorlatilag a 2007. márciusi napi termelési szintjét közelítette meg, ami lényegesen magasabb a megelőző 5 év márciusi adatainál. Ugyanakkor a fejési és istállóátlag az elmúlt 8 év márciusait vizsgálva 2014-ben volt a legmagasabb, 2,6, ill. 2,5 kg-mal több (+10,3%, ill. +11,3%), mint 2007 márciusában. A fejési és istálló-átlag egyértelműen növekedő trendje azt mutatja, hogy tejhasznosítású teheneink genetikai kapacitását egyre inkább ki tudjuk használni.

Az átlagtehenenkénti tejárbevétel 2014 első három hónapjában kimagasló mértékben, 17,8%-kal (!) nőtt a tavalyi év azonos időszakához képest, ami kisebb részben a fajlagos tejtermelés – egyébként jelentős – 5,7%-os növekedésének volt köszönhető, nagyobb részben pedig a termelői tejár ugrásszerű, 13,3%-os emelkedésének. A 2013. január-márciusban megfigyelt, az azt megelőző évhez képest jelentős, 8,6%-os tehenenkénti tejárbevétel-emelkedés okát szintén a szóban forgó periódusban tapasztalt 11,5%-kal nagyobb tejárban kell keresnünk, ami mind tavaly, mind idén jelentős többletjövedelmet generált a tejelő tenyészetekben. A tejár növekedése 2009 óta töretlen és az év idejéig első hónapjában kiemelkedően magas árat kaptak a termelők a tejért (különösen márciusban volt kedvező a felvásárlási ár). Bár a tejárak hasonló mértékű növekedésére a jövőben nem lehet számítani, de egy hasonlóan magas szinten stabilizálódó termelői tejár – a különböző uniós és nemzeti agrár-támogatásokkal együtt – a fejlesztésekre is elegendő jövedelmet biztosít a hatékonyan termelő tehenészeteknek.

Dr. Ózsvári László PhD, MBA

tanszékvezető egyetemi docens
SZIE ÁOTK, Állat-egészségügyi Igazgatástani
és Agrárgazdaságtani Tanszék